

Uppföljande granskning av kollektivtrafiken

Region Norrbotten

Oktober 2025

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Avgränsning	4
Metod	4
Kort om tidigare genomförd revision	5
Granskningsresultat	6
Hantering av föregående revisionsrapport	6
Status på utvecklingsområden som noterats vid tidigare revision	6
Avslutning.....	10
Samlad bedömning	10
Rekommendationer.....	10

Inledning

Bakgrund

Revisorerna i Region Norrbotten granskar årligen delårsbokslut och årsredovisning, samt genomför fördjupade granskningar utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. De granskningar som revisionen genomför innehåller ofta förslag på åtgärder som bör genomföras. Dessa åtgärder varierar i omfattning och därmed också i tid för genomförande. En viktig del av revisionens arbete är därför att följa upp tidigare genomförda granskningar för att se om åtgärder vidtagits med anledning av dessa och om den granskade organisationen beaktat noterade brister, synpunkter och förslag.

Det är av vikt att följa upp de granskningar revisorerna gjort under året. Genom att regelbundet följa upp genomförda granskningar ges svar på om åtgärder med anledning av revisorernas kritik och rekommendationer har tagits i beaktande. Uppföljningen kan t.ex. genomföras som en särskild granskningsinsats med skriftlig rapport. Uppföljningen ger också underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning, och blir därmed en grund för riskanalysen inför kommande års revisionsplanering.

Regionens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att genomföra en uppföljande granskning inom området kollektivtrafik. Den tidigare granskningen utgjorde ett underlag i revisionsberättelse 2022.

Revisionsobjekt i granskningen är regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen tar utgångspunkt från kommunallagens revisionskapitel. Syftet med granskningen är att pröva om det vidtagits tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i tidigare genomförd granskning. Följande revisionsfrågor ska besvaras:

- Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?
- Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:6
- Revisionsrapport: Granskning av kollektivtrafiken, mars 2023

Avgränsning

Granskningen avgränsas i tid i första hand till år 2025, men även år 2023–2024 har i viss grad omfattats av granskningen. Övrig avgränsning, se avsnitt ”Syfte och revisionsfrågor” respektive ”Bakgrund”.

Metod

Granskningen har skett genom analys för granskningen relevant dokumentation. Därutöver har det genomförts intervju med dels ansvarig handläggare för kollektivtrafik inom Region Norrbotten dels förbundschef i Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Norrbottens län.

Revisionell bedömning av respektive revisionsfråga har skett utifrån en tregradig skala: ja/uppfyllt (grön); delvis uppfyllt (gul); nej/ej uppfyllt (röd).

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring

De intervjuade har beretts möjlighet att göra en faktakontroll av rapporten.

Kort om tidigare genomförd revision

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten respektive kommunalförbundet Norrbottens läns kollektivtrafikmyndighet genomförde PwC under revisionsår 2022 en granskning av kollektivtrafiken. Syftet med granskningen var att pröva om kollektivtrafiken bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

Nedan redovisas vilka områden granskningen inriktades mot samt den revisionella bedömning som gjordes vid granskningstillfället.

Delområde	Bedömning
Mål, program och budget*	Delvis
Finansiering och kostnadsansvar*	Delvis
Samråd**	Delvis
Uppsikt**	Ja
Rapportering**	Ja
Måluppfyllelse* ***	Nej

Används som underlag för att bedöma ändamålsenlighet*, intern kontroll** samt ekonomiskt tillfredsställande***

Utifrån genomförd granskning gjordes följande sammanfattande revisionella bedömningar:

- Regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden har **inte helt** säkerställt att kollektivtrafiken bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med tillräcklig intern kontroll.
- Regionstyrelsen har inom ramen för sin uppsikt **inte** säkerställt att kollektivtrafiken 2022 bedrivits på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

För att utveckla granskningsområdet lämnades rekommendationer till granskade organ. Dessa tog utgångspunkt från de brister/utvecklingsområden som noterats i genomförd revision.

Granskningsresultat

Hantering av föregående revisionsrapport

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

lakttagelser

Regionrevisionen beslutade den 15 mars 2023 att skicka revisionsrapport samt tillhörande skrivelse till regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden. Revisionen har begärt att respektive organ senast 2023-10-31 ska avge ett svar till revisionen. Svaret ska lämnas i form av ett yttrande.

Vår granskning visar följande:

Regionala utvecklingsnämnden hanterade granskningen i ett särskilt ärende 2023-10-31 § 125. Av protokollet framgår att nämnden välkomnade granskningen och delade revisorernas bedömning att samarbetsavtalet behöver ses över. Nämnden beslutade att föreslå regionstyrelsen att, med beaktande av revisorernas synpunkter, godkänna informationen. Ärendet förklarades omedelbart justerat. Protokollsutdrag skickades därefter till regionens revisorer.

Regionstyrelsen hanterade granskningen i ett särskilt ärende 2023-11-08 § 225. Styrelsen beslutade, med regionala utvecklingsnämndens förslag i beaktning, att lägga informationen - med beaktande av revisorernas synpunkter - till handlingarna. Protokollsutdraget skickades bland annat till regionens förtroendevalda revisorer.

Status på utvecklingsområden som noterats vid tidigare revision

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Delområde 1: Mål, program och budget

I föregående granskning konstaterades att regionala kollektivtrafikmyndigheten upprättat program, mål och budget för kollektivtrafiken. Bedömningen gjordes dock att dessa i flera avseenden inte var utformade på ett ändamålsenligt sätt. I sammanhanget noterades att det påbörjats en översyn av trafikförsörjningsprogrammet.

Vår uppföljande granskning visar följande:

Förbundsdirektionen har i oktober 2023 beslutat om regionalt trafikförsörjningsprogram för Norrbotten län 2023–2035. Granskningen visar att programmet i allt väsentligt reglerar de områden som anges i lag.

Genomförda intervjuer indikerar att det nya programmet ger mer tydlig och heltäckande styrning i jämförelse med tidigare program.

Förbundsdirectionen beslutar årligen om budget och verksamhetsplan. Granskning av budget och verksamhetsplan 2025–2027 visar att budgetdokumentet numera innehåller de delar som anges i kommunallagens ekonomikapitel.

Under 2023 har kommunalförbundet och dess medlemmar reviderat förbundsordningen. Granskningen visar att det i dokumentet alltjämt sker en sammanblandning mellan förbundets *föremål* (vad förbundet ska ägna sig åt) och förbundets *ändamål* (syfte/mål med förbundets verksamhet). I så måtto har medlemmarna brustit i att fastställa ett tydligt kommunalt ändamål för förbundet.

Delområde 2: Finansiering och kostnadsansvar

I den tidigare granskningen gjordes bedömningen att kriterier och avtal för finansiering och kostnadsansvar avseende kollektivtrafik endast delvis var tydliga respektive ändamålsenliga. Det fanns dokumenterade avtal som reglerade kostnadsfördelningen mellan förbundet och dess medlemmar, men avtalet var inte i alla avseende utformat på ett ändamålsenligt sätt. Avtalen upplevdes inte vara tillräckligt tydliga i hur vissa kostnader ska fördelas mellan parterna.

Granskningen visade även att regionfullmäktige i oktober 2020 fattat beslut om att säga upp det samarbetsavtal som fanns mellan medlemmar i kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten, som slutits år 2012 i samband med bildandet av förbundet. I granskningen uppmärksammandes att avtalet därmed upphört från år 2023.

Vår uppföljande granskning visar följande:

Beslut om uppsägning av samarbetsavtal mellan Region Norrbotten och förbundets övriga medlemmar år 2020 verkställdes aldrig av regionen/regionstyrelsen. Fullmäktiges beslut har inte expedierats varken till förbundet eller till övriga medlemmar i kommunerna. Detta innebär att det samarbetsavtal som ingåtts år 2012 alltjämt gäller mellan parterna. I intervjuer framkommer att det finns ett behov att uppdatera detta avtal. Vidare framkommer att vad som stipuleras i avtalet inte i alla avseende har fullgjorts av förbundets medlemmar.

Under 2025 skett en översyn av det konsortialavtal som slutits mellan ägarna till Norrtåg AB. I sammanhanget noteras att regionen gjort en hemställan att förbundets ägarandel i bolaget (25 %) i närtid att överföras till Region Norrbotten. Detsamma gäller för ägarandelen i AB Transitio (5 %).

Delområde 3: Samråd

I 2022 års granskning gjordes bedömningen att samråd i ärenden av större vikt för kollektivtrafiken endast delvis skedde i tillräcklig omfattning. Granskningen påvisade ett behov av att utveckla samråd såväl mellan förbund och dess medlemmar som mellan förbundets medlemmar. Ett visst

utvecklingsarbete inom området hade dock påbörjats under år 2022. I granskningen konstaterades att former och arbetssätt för samråd i låg grad var reglerade i befintliga styrdokument.

Vår uppföljande granskning visar följande:

Granskningen visar att området ”samråd” alltså i låg grad är reglerat i befintliga styrdokument. Området berörs i viss grad i trafikförsörjningsprogrammet.

Vår granskning visar att förbundet initierat ett arbete för att utveckla samråd mellan förbundet och dess medlemmar. Detta gäller i första hand på verksamhetsnivå. Vi noterar ett flertal aktiviteter som genomförts under åren 2024–2025. Intervjuad företrädare för regionen upplever att förbundet har utvecklat sina rutiner inom området. Det finns dock en medvetenhet inom förbund/region att etablerade rutiner är sårbara eftersom dessa i låg grad är dokumenterade. Dessa uppbärs i praktiken av enskilda medarbetare inom berörda organisationer.

I intervju framkommer att det alltså finns ett utvecklingsbehov avseende hur förbundsdirektionens ledamöter förbereder och återkopplar aktuella ärenden till den kommun/region som den företräder.

Delområde 4: Uppsikt

Ansvars- och rollfördelningen mellan regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden avseende uppsikt över kollektivtrafiken bedömdes i 2022 års granskning i allt väsentligt vara tydlig. Ett utvecklingsarbete hade skett vad gäller strukturen för vad som ska rapporteras och när detta ska ske.

Vår uppföljande granskning visar följande:

Granskningen indikerar att ansvars- och rollfördelning mellan regionstyrelse och regionala utvecklingsnämnden avseende uppsikt över kollektivtrafik alltså är tydlig. Vi noterar att sedan några år tillbaka är ordförande i regionala utvecklingsnämnden även ordförande i förbundsdirektionen.

Region Norrbotten ser utmaningar i fråga om tidsplan för ansvarsprövning av förbundsdirektionens ledamöter. Enligt kommunallagen ska denna behandlas av regionfullmäktige senast 30 juni efter det år som revisionen avser.

I sammanhanget kan även framhållas att Region Norrbotten från år 2026 planerar att stärka sitt inflytande över de delägda bolagen Norrtåg AB respektive AB Transitio. Detta ska ske genom att förbundet framgent säljer aktieandelar för berörda bolag till Region Norrbotten.

Delområde 5: Rapportering

I 2022 års granskning gjordes bedömningen att rapportering av kollektivtrafiken i stort utfördes på ett tillfredsställande sätt. Detta gällde såväl inom förbundet som mellan förbund och dess medlemmar. En brist som noterades var att det saknades heltäckande direktiv för hur kollektivtrafiken skulle rapporteras.

Förslag lämnades kring att detta borde regleras i första hand i trafikförsörjningsprogram respektive förbundsordning.

Vår uppföljande granskning visar följande:

En genomgång av trafikförsörjningsprogram respektive förbundsordning visar att dessa dokument i större utsträckning än tidigare reglerar formerna för hur uppföljning/rapportering av kollektivtrafiken ska vara utformad. Detta gäller såväl internt inom förbundet som mellan förbundet och dess medlemmar.

Vår granskning indikerar att rapportering under 2025 i allt väsentligt skett enligt utfärdade direktiv.

Delområde 6: Måluppfyllelse

Vid föregående granskning konstaterades att kollektivtrafiken i låg grad uppnått ställda mål för åren 2021–2022. Detta gällde såväl ekonomiska mål som verksamhetsmål. I rapporten lämnades en rekommendation om att pröva åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Vår uppföljande granskning visar följande:

Trafikförsörjningsprogrammet innehåller verksamhetsmål som fokuserar på följande delområden: resenär, miljö och tillgänglighet. När det gäller området ekonomi tillskjuter förbundets medlemmar årligen resurser till förbundet för att bedriva kollektivtrafik.

Uppföljning och utvärdering av kollektivtrafiken sker genom förbundets delårsrapport respektive årsredovisning. Granskning av årsredovisning 2024 visar att kollektivtrafiken i hög grad nått målen för året. Mindre avvikelser har noterats inom området ”Resenär”. När det gäller delområdet ekonomi konstateras att medlemmarna inte behövt tillskjuta extra resurser till förbundet i samband med slutavräkning 2024. Förbundets samlade verksamhet – däribland kollektivtrafik – har därmed bedrivits inom anvisad budgetram.

Avslutning

Samlad bedömning

Revisionsfråga 1: Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Ja

Regionala utvecklingsnämnden respektive regionstyrelsen har besvarat revisorernas skrivelse från mars 2023. Svaren har i stort avlämnats inom anvisad tid. Mindre avvikelse för regionstyrelsen (8 dagar).

Revisionsfråga 2: Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Delvis

Nedan redovisas revisionell bedömning vid föregående revision respektive utfall i årets granskning:

Delområde	Bedömning 2022	Bedömning 2025
Mål, program och budget	Delvis	Ja
Finansiering och kostnadsansvar	Delvis	Delvis
Samråd	Delvis	Delvis
Uppsikt	Ja	Ja
Rapportering	Ja	Ja
Måluppfyllelse	Nej	Ja

Av sammanställningen framgår att det skett en positiv utveckling inom delområde "Mål, program och budget" respektive "Måluppfyllelse". När det gäller "Finansiering och kostnadsansvar" respektive "Samråd" kvarstår revisionell bedömning från föregående revision. Utifrån genomförd granskning görs en samlad bedömning att regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden *inte helt* har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i den tidigare granskningen från år 2022.

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet lämnas följande rekommendationer:

- Att regionala utvecklingsnämnden – tillsammans med förbundet – initierar en översyn av samverkansavtal mellan medlemmar i kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten.
- Att regionala utvecklingsnämnden – tillsammans med förbundet – prövar hur samråd mellan förbund och medlem samt mellan medlem och medlem kan utvecklas och göras mer robust för framtiden.

2025-10-14

Kristian Damlin

Uppdragsledare

Bo Rehnberg

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av beslutad projektplan från 2025-03-04. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.